

Mer fiber vid Logsjö bytomt

L1979:2505
Logsjö 1:13
Edsbergs socken
Lekebergs kommun
Närke

Nina Balknäs

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översiktskarta över Örebro län med platsen för
Logsjö markerad i rött.*

© 2019 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2019:34

Författare	Nina Balknäs
Grafisk form	Nina Balknäs
Kvalitetsgranskning	Tomas Ekman
Omslagsfoto	Schaktning pågår. Foto från norr.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_180001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2019:34

ARKEOLOGISK UTREDNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Mer fiber vid Logsjö bytomt

L1979:2505

Logsjö 1:13

Edsbergs socken

Lekebergs kommun

Närke

Nina Balknäs

Lst dnr 431-3376-2019

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Örebro
Kommun	Lekeberg
Landskap	Närke
Socken	Edsberg
Fastighet	Logsjö 1:13

Fornlämningsnummer	L1979:2505
Lämningstyp	Bytomt
Datering	Historisk tid

Typ av undersökning	Arkeologisk utredning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2019-05-23
Länsstyrelsens diarienummer	431-3376-2019
Arkeologgruppens projektnummer	P19037

Projektledare	Nina Balknäs
Fältpersonal	Nina Balknäs

Undersökningstid	2019-06-10
Undersökt yta	89 löpmeter
Inmätningsteknik	Manuell
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

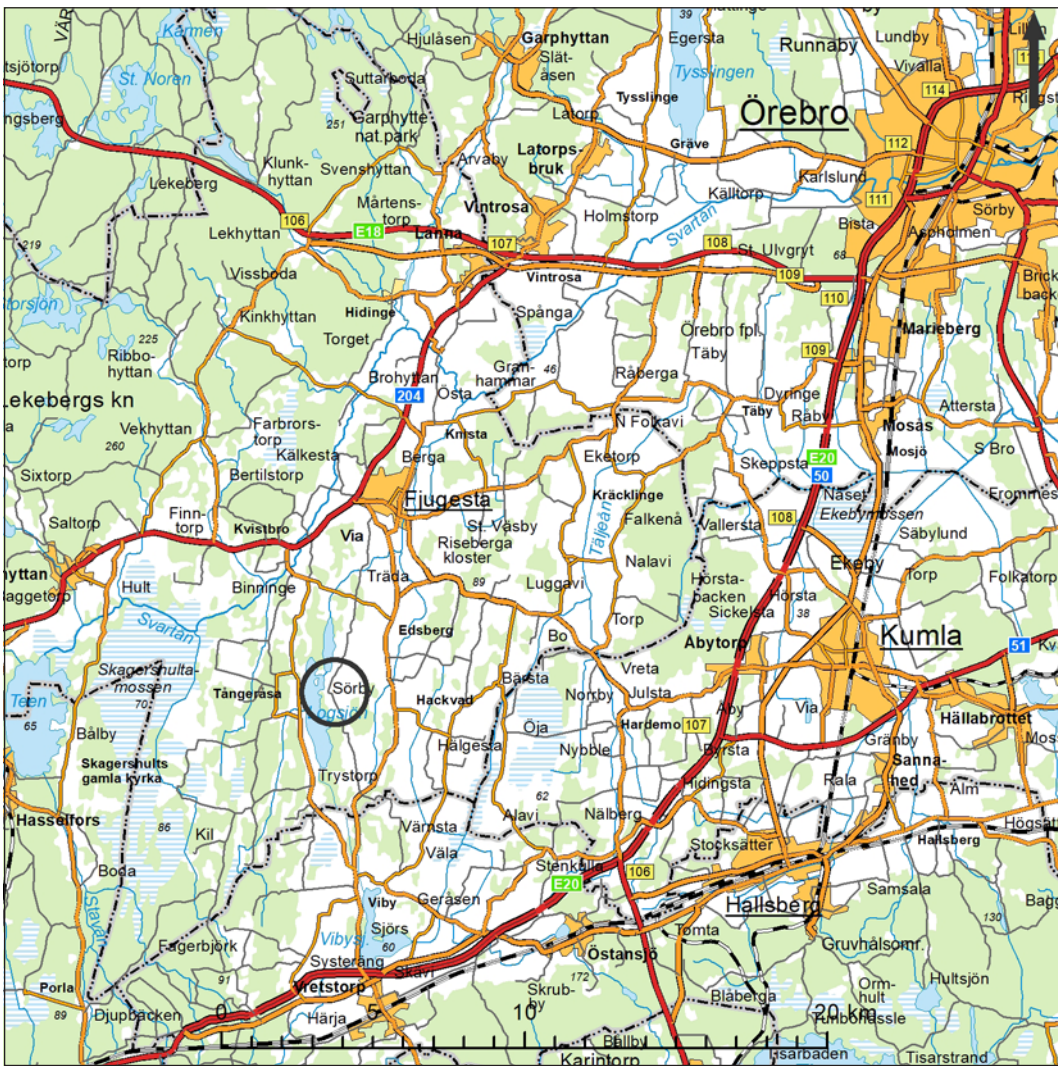
Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd gjordes.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	6
Syfte	6
Metod och genomförande	6
Resultat	8
Tolkning	10
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	10
Referenser	12
Bilagor	13
<i>Bilaga 1. Anläggningstabell</i>	13

Figur 1. Karta över västra Närke med platsen för utredningen markerad med rött.
Skala 1:250 000.

Sammanfattning

I samband med ledningsdragning genom del av bytomten Logsjö (L1979:2505) har Arkeologgruppen AB genomfört en arkeologisk utredning i form av schaktningsövervakning. På en sträcka av 89 meter framkom ett stolphål, ett odlingsröse och två gropar.

Inledning

I samband med att Eltel Networks Infranet AB anslöt fastigheter till fiber-nätet skedde ledningsdragning genom del av bytomten Logsjö (L1979:2505) i Edsbergs socken, Närke. Arkeologgruppen AB har därför, på uppdrag av Länsstyrelsen i Örebro län (dnr 431-3376-2019) genomfört en arkeologisk utredning i form av schaktningsövervakning. Beslut fattades den maj 2019. Bytomten är bebyggd och klassas därmed som möjlig fornlämning. Den nya ledningssträckan ansluter till de kablar som E.ON Elnät Sverige AB lade ned år 2016. Även då var Arkeologgruppen AB med under schaktningsarbetet. Den nu aktuella utredningen är en fortsättning på det arkeologiska uppdrag som gjordes under 2016 (431-153-2016). Länsstyrelsen har bekostat den arkeologiska utredningen, då den omfattar ett mindre markområde. Fältarbetet genomfördes den 10 juni 2019.

Bakgrund och kulturmiljö

Landskapet i Edsbergs socken är mjukt böljande med drumlinor som löper i nord-sydlig riktning. Större delen av området är uppodlat, men det finns även högre, skogklädda partier.

Området vid byn Logsjö var strandbundet till havet mellan 8000 och 7500 f.Kr. Därefter har närmiljön varit sjönära fram till 1800-talet då flera sjöar, däribland Logsjön, sänktes för att få större åkerareal (www.lekeberg.se). Idag ligger byn cirka 150 meter öster om sjön.

Det äldsta belägget för ortnamnet Logsjö är från år 1330. Stavningen var då Loghasio eller Løþasio (SOFI). Förleden Log- kan vara kopplad till löga i bemärkelsen bada och/eller tvätta alternativt till ett fornsvenskt sjönamn Lagher (på isländska betyder løgr sjö) (Hellquist 1922).

Cirka 100 meter öster om Logsjö ligger gravfältet Sänderbacken (L1981:87), ett gravfält bestående av 30 gravar. Sune Lindqvist undersökte år 1908 tre av gravarna vars innehåll daterades till yngre järnålder (Fornsök; SHMm). Ytterligare två gravfält (L1981:1384 och 1981:1387) ligger på ett höjdråk 700 meter sydöst om Logsjö. Mellan dessa två gravfält finns en lägenhetsbebyggelse (L1981:279). Norr om bytomten finns en dammvall registrerad som övrig kulturhistorisk lämning (L1981:195).

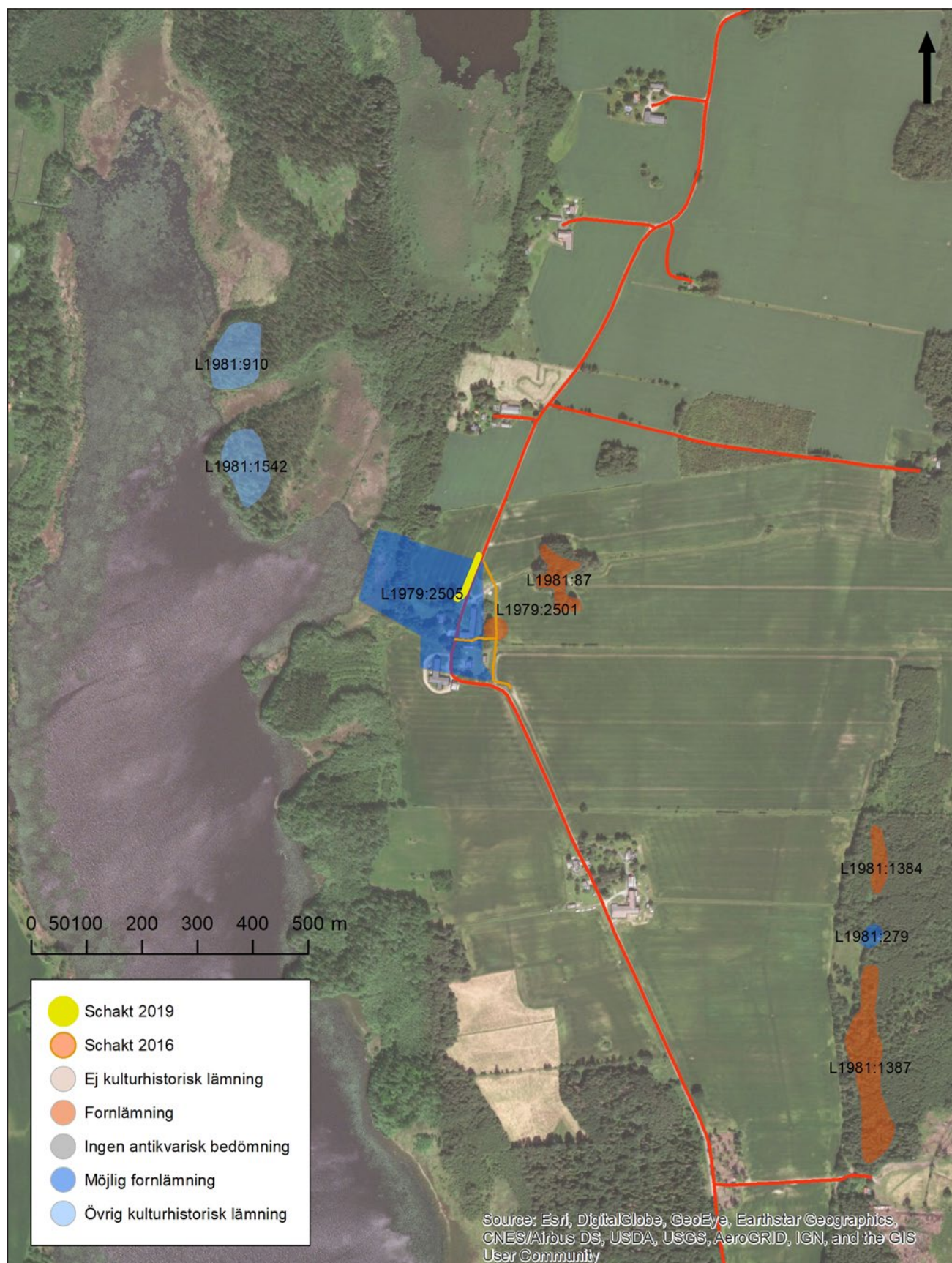
År 2016 genomförde Arkeologgruppen AB inom fastigheten en utredning i form av schaktningsövervakning. Schaktet grävdes huvudsakligen öster om bytomten. Merparten av de lämningar som påträffades kunde relateras till åkerbruk i historisk tid. Men även lämningar från tidigneolitikum påträffades (L1979:2501) (Balknäs 2017).

Syfte

Syftet med utredningen var att klargöra om det finns några fornlämningar inom det aktuella området.

Metod och genomförande

Utredningen genomfördes i form av schaktningsövervakning. En arkeolog medverkade när ledningsdragningen grävdes med maskin. Skopbredden var 0,7 meter. Grävning skedde skiktvis ned till planerat djup på 0,8 meter. När lämningar påträffades avbröts grävandet för dokumentation. Dokumentation för schakt och anläggningar skedde på anpassade kontextblanketter. Mätning skedde manuellt på kartunderlag. Foton togs över anläggningar och schakt.

Figur 2. Karta över trakten kring Logsjö med lämningar i Fornsök och schakten för utredningarna år 2016 och 2019. Skala 1:10 000.

Figur 4. Sektion genom stolphålet A1.
Foto från väster.

Figur 5. Sektion genom gropen A4.
Foto från nordväst.

Resultat

Vi grävde 89 meter med en skopbredd på 0,7 meter. Schaktet var 0,8 meter djupt. Grävningen började i söder. Där fanns ett 0,5 meter tjockt lager brun humös finsand med inslag av tegelkross. Undergrunden bestod av sandig morän. Där påträffades ett dubbelt stolphål (A1) med måtten 0,47×0,37 meter. Djupet var 0,14 meter. Formen var skålad i båda stolphålen och fyllningen bestod av gråbeige sandig silt med enstaka, 0,1 meter stora stenar i öster. Några meter söder om gränsen till dagens åkermark fanns ett övertorvat odlingsröse (A2). Stenarna var 0,2–0,6 meter stora och låg i gråbrun äldre matjord. Enstaka stenar var kantiga, eventuellt huggna.

Ute i dagens åkermark fanns ett modernt ploglager som endast var 0,25 meter djupt. Därunder fanns stenig och blockig morän. Två gropar påträffades. Gropen A3 var 1,2 meter bred i schaktväggen och 0,5 meter djup. Fyllningen bestod av omrörd sand och matjord. Troligen rör det sig om ett upplyft block.

Gropen A4 var 1,6 meter bred i schaktväggen och 0,5 meter djup. I gropen fanns 0,2–0,5 meter stora stenar i äldre matjord. Även A4 tolkas som odlingsrelaterad.

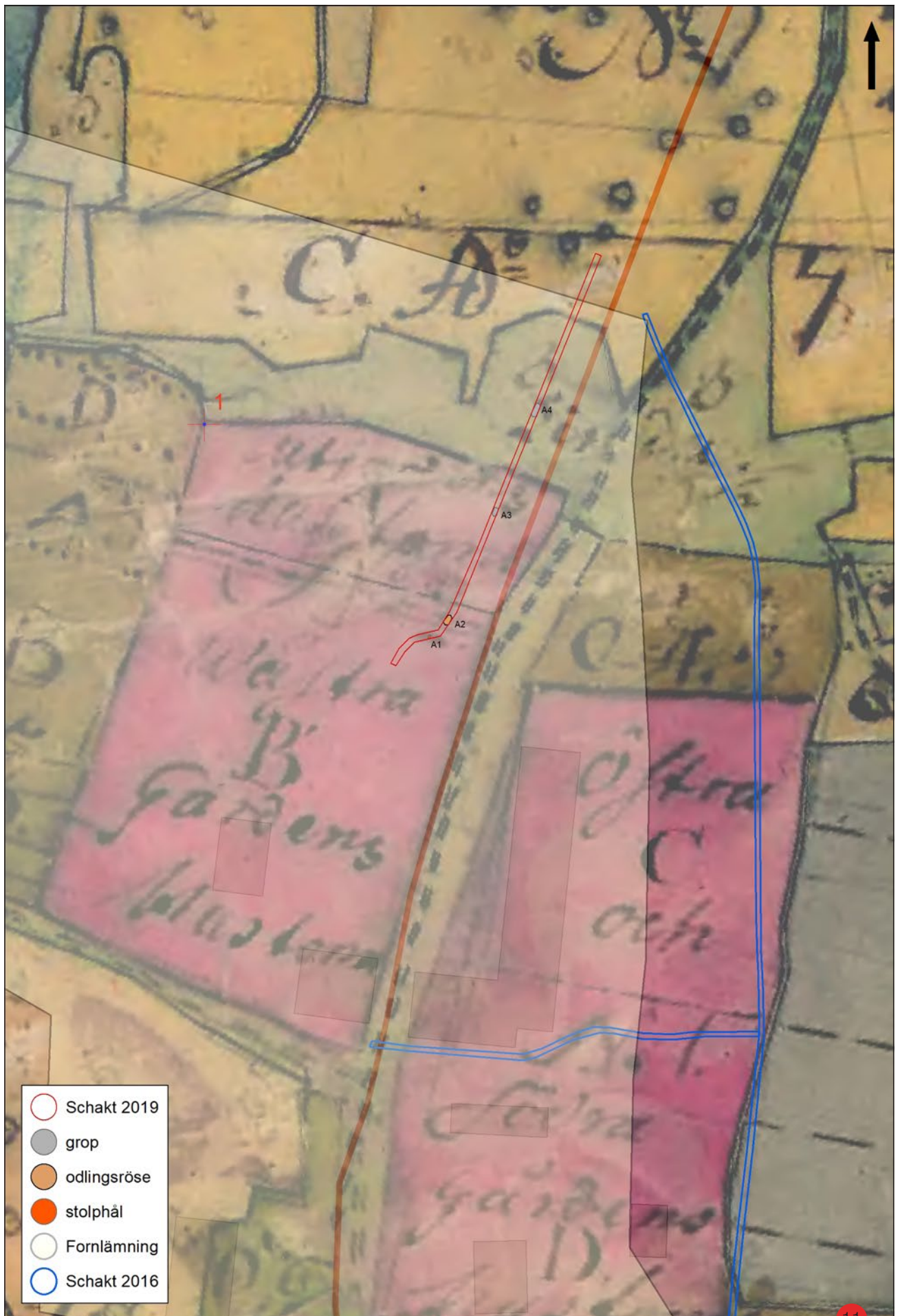
Figur 3. Schakt- och anläggningsplan. Skala 1:500.

Tolkning

Stolphålet A1 och odlingsröset A2 ligger på gränsen till dagens fastighet Logsjö 1:13, men också mellan tomt A och tomt B i den historiska byn. Stolphålet är troligtvis förhistoriskt eller medeltida, medan röset helt klart är av senare karaktär. De båda groparna A3 och A4 tolkas som igenfyllda hål efter borttagna block i åkermark.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Utredningen gick enligt plan. Inga avsteg gjordes från undersökningsplanen. Resultatet är i linje med tidigare tolkningar, att den historiska tomten legat uppe på krönet av höjdsträckningen. Äldre – förhistorisk eller medeltida – bebyggelse har sannolikt inte heller legat i norrslänten. Dock utgör stolphålet A1 fornlämning, även om dess datering är oklar.

Figur 6. Schakt och anläggningar på rektifierad storskifteskarta från år 1765. Skala 1:1 000.

Referenser

Tryckta källor

Balknäs, N. 2017. *Fem bebyggda bytomter i västra Närke*. Binninge, Via och Logsjö i Edsbergs socken, Lekebergs kommun, Närke. Alavi och Nälön i Hardemo socken. Kumla kommun, Närke. Arkeologisk utredning i form av schaktningsövervakning. Arkeologgruppen AB rapport 2017:23.

Hellquist, E. 1922. *Svensk etymologisk ordbok*. Lund.

Kartor och arkivmaterial

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER

1765 Storskifte 18-eds-21

WEBBMATERIAL

SOFI, 29 september 2016

http://www2.sofi.se/SOFIU/topo1951/_cdweb/

Fornsök, 29 september 2016

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningstabell

Anr	Typ	Mått/m	Djup/m	Beskrivning
1	Stolphål	0,47x0,37	0,14	Skålad form, fyllning av gråbeige sandig silt med enstaka, 0,1 m stora stenar i öster
2	Odlingsröse	Ca 2 m	0,4	Stenar 0,2-0,6 meter st i gråbrun äldre matjord. Enstaka stenar kantiga, eventuellt huggna
3	Grop	1,2	0,5	Omrörd sand och matjord
4	Grop	1,6	0,5	0,2-0,5 meter stora stenar i äldre matjord

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2019:34

